

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์ “มรณํ อนติตา – ไม่ล่วงพ้นความตาย”

มรณํ อนติตา อ่านตามภาษาบาลีว่า มะ - ระ - นัง - อะ - นะ - ตี - ตา มาจากคำว่า มรณํ (ความตาย) และคำว่า อนติตา (ไม่ล่วงพ้น) แปลโดยใจความได้ว่า สัตว์ทั้งหลาย ไม่ล่วงพ้นความตาย เป็นการแสดงถึงความจริงของสัตว์โลกที่เมื่อเกิดมาแล้ว ก็ต้องละจากโลกนี้ไป ไม่มีใครรอดพ้นจากความตายไปได้เลย ความเกิดยังเป็นไปอยู่ตราบใด ความตายก็ย่อมเป็นไปอยู่ตราบนั้น ความตายก็พรากทุกสิ่งทุกอย่าง ไม่สามารถย้อนกลับมาเป็นบุคคลนี้ได้อีกเลย สำหรับผู้ที่ยังมีกิเลสอยู่ ตายแล้วก็ต้องเกิด ส่วนผู้ที่ดับกิเลสหมดสิ้นถึงความเป็นพระอรหันต์แล้ว เมื่อดับขันธปรินิพพาน (ตาย) ไม่มีการเกิดอีก เพราะดับเหตุที่จะทำให้มีการเกิดได้แล้ว

ข้อความในพระสูตรต้นตปิฎก ทีฆนิกาย มหาวรรค มหาปทานสูตร แสดงถึงความเป็นจริงของสัตว์โลกว่า ล้วนแล้วแต่ไม่ล่วงพ้นความตายไปได้เลย ดังนี้

ดูกรภิกษุทั้งหลาย พระวิปัสสีราชกุมารขณะเมื่อเสด็จประพาสพระอุทยานได้ทอดพระเนตรหมู่มหาชนประชุมกันและวอที่ทำได้ด้วยผ้าสีต่างๆ ครั้นทอดพระเนตรแล้ว จึงรับสั่งถามนายสารถีว่า นายสารถีผู้สหาย หมู่มหาชนเขาประชุมกันทำไม และเขาทำวอด้วยผ้าสีต่างๆ กันทำไม? นายสารถีได้กราบทูลว่า ขอเดชะ นี่แลเรียกว่า คนตาย พระวิปัสสีราชกุมารได้ตรัสสั่งว่า นายสารถี ถ้าเช่นนั้น เธอจงขับรถไปทางคนตายนั่น

ดูกรภิกษุทั้งหลาย นายสารถีรับคำสั่งของพระวิปัสสีราชกุมารแล้ว ได้ขับรถไปทางคนตายนั่น

ดูกรภิกษุทั้งหลาย พระวิปัสสีราชกุมารได้ทอดพระเนตรคนตายไปแล้ว ได้ตรัสเรียกนายสารถีมา รับสั่งถามว่า นายสารถีผู้สหาย นี่หรือเรียกว่าคนตาย?

นายสารถีกราบทูลว่า ขอเดชะ นี่แลเรียกว่าคนตาย บัดนี้ มารดาบิดาหรือญาติสาโลหิตอื่นๆ จักไม่เห็นเขา แม้เขาก็จักไม่เห็นมารดาบิดาหรือญาติสาโลหิตอื่นๆ

พระวิปัสสีราชกุมาร ตรัสถามว่า นายสารถีผู้สหาย ถึงตัวเราก็จะต้องมีความตายเป็นธรรมดา ไม่ล่วงพ้นความตายไปได้หรือ? พระเจ้าแผ่นดิน พระเทวี หรือพระญาติสาโลหิตอื่นๆ จักไม่เห็นเราหรือ? แม้เราก็จักไม่เห็นพระเจ้าแผ่นดิน พระเทวี หรือพระญาติสาโลหิตอื่นๆ หรือ?

นายสารถีกราบทูลว่า ขอเดชะ พระองค์และข้าพระพุทธเจ้า ล้วนแต่จะต้องมีความตายเป็นธรรมดา ไม่ล่วงพ้นความตายไปได้ พระเจ้าแผ่นดิน พระเทวี หรือพระญาติสาโลหิตอื่นๆ จักไม่เห็นพระองค์ แม้พระองค์ก็จะไม่เห็นพระเจ้าแผ่นดิน พระเทวีหรือพระญาติสาโลหิตอื่นๆ

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง เกิดจากการที่พระองค์ทรงบำเพ็ญพระบารมีมาถึง ๔ อสงไขยแสนกัป ซึ่งเป็นระยะเวลาที่นานมาก ทุกคำจึงมาจากพระคุณอันประเสริฐยิ่งของพระองค์ การที่แต่ละคนจะได้มีโอกาสได้ยินได้ฟังพระธรรมแต่ละคำที่พระองค์ทรงแสดงในครั้งนั้นและได้สืบทอดมาจนถึงยุคนี้ สมัยนี้ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ยังดำรงอยู่ จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่สุดในชีวิต เป็นไปเพื่อความเจริญขึ้นแห่งปัญญาความเข้าใจถูกเห็นถูกโดยตลอด

ทุกคนที่เกิดมา ในที่สุดแล้วก็ต้องตาย ไม่มีใครรอดพ้นจากความตายไปได้เลยแม้แต่คนเดียว จะอยู่ที่ไหนก็ไม่พ้น ความตายเป็นสภาพธรรมที่มีจริง เป็นจิตที่เกิดขึ้นเพียงครั้งเดียวเท่านั้นในชาติหนึ่งๆ เป็นจิตขณะสุดท้ายที่เกิดขึ้นแล้วดับไป จิตขณะสุดท้ายของภพนี้ชาตินี้ ทำกิจจุติ คือทำกิจเคลื่อนหรือพรางให้สิ้นสุดสภาพความเป็นบุคคลนี้ในชาตินี้ จะกลับมาสู่ความเป็นบุคคลนี้อีกไม่ได้เลย ความตายเป็นความจริงที่ทุกคนหลีกเลี่ยงไม่ได้ เมื่อถึงคราวตาย ใครๆ ก็ช่วยไม่ได้ ใครๆ ก็ต้านทานไว้ไม่ได้ จักต้องตายแน่แท้ จะต้องตายเหมือนกับคนที่ตายไปแล้วนั้นแหละ ไม่มีใครรอดพ้นจากความตายไปได้

สัตว์โลกอันความตายครอบงำไว้ ความจริงเป็นอย่างนี้ ไม่มีใครพ้นจากความตายไปได้เลย ถูกความตายครอบงำไว้จริงๆ หนีไปทางไหนก็ไม่สามารถพ้นไปได้ เพราะเหตุว่า สัตว์โลกทั้งหลายเมื่อเกิดมาแล้วก็ต้องตาย ไม่ว่าจะอยู่ที่ใด ไม่ว่าจะหนีไปที่ใด ไม่ว่าจะอยู่ถึงสวรรค์ชั้นใดก็ตาม ความตายก็ครอบงำไว้ เพราะความจริงคือ สัตว์โลกทั้งหมดที่เกิดมาแล้วจะต้องตาย หนีความตายไม่พ้นเลย

ทุกคนเกิดมาเพื่อตายจริงๆ ไหนๆ ก็จะต้องตายอยู่แล้ว ควรที่จะได้พิจารณาว่า ขณะใดที่ประมาท ขณะนั้นเป็นอกุศล ขณะใดที่ไม่ประมาทขณะนั้นเป็นกุศล เพราะความไม่ประมาทคือการไม่อยู่ปราศจากสติ (สติ เป็นธรรมที่เกิดร่วมกับจิตฝ่ายดีทุกประเภท) และที่สำคัญ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงว่า กุศลธรรมทั้งปวง รวมลงอยู่ในความไม่ประมาท มีความไม่ประมาทเป็นมูลราก บุคคลผู้ไม่ประมาท โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือ ไม่ประมาทในการอบรมเจริญปัญญา ถึงแม้ว่าจะมีการเกิด การตาย จากภพหนึ่งไปอีกภพหนึ่งอยู่ แต่โอกาสของการดับกิเลสได้อย่างเด็ดขาด ไม่มีการเกิดการตายอีกเลยนั้นย่อมมีได้ สังสารวัฏฏ์มีโอกาสจบสิ้นได้ เพราะฉะนั้น ผู้ตั้งอยู่ในความไม่ประมาท ย่อมมีโอกาสที่จะถึงวันที่ไม่มีการเกิด ไม่มีการตายอีกเลย ไม่เหมือนกับผู้ที่ประมาท ซึ่งโอกาสของการหลุดพ้นจากทุกข์ทั้งปวง ไม่มีเลย ไม่สามารถพ้นไปจากสังสารวัฏฏ์ได้เลย ถ้าเป็นผู้ประมาท ทำแต่ความชั่ว ก็ไม่ต่างอะไรกับผู้ตายไปแล้ว กล่าวคือตายจากคุณความดี ตายจากประโยชน์ที่ควรจะได้ เพราะผู้ที่ตายไปแล้วไม่สามารถย้อนกลับมาสะสมความดี ฟังพระธรรม อบรมเจริญปัญญาได้เลย เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงควรอย่างยิ่งที่จะเป็นผู้ตั้งอยู่ในความไม่ประมาทที่จะฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรม และอบรมเจริญกุศลทุกประการ สะสมเป็นที่พึ่งต่อไป เพราะนี่แหละคือสาระสำคัญที่สุดของชีวิต

ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com, โทร. ๐๘๑-๘๓๒๐๕๗๗